

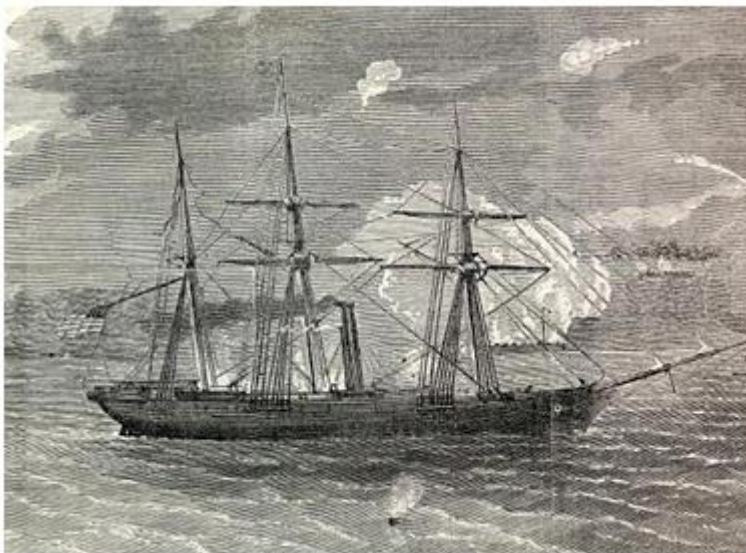
Ένας Ψαριανός Ωκεανοπόρος του Δημητρίου Γεωργ. Ανδριάνα*

Οι Ψαριανοί δεν έγιναν γνωστοί στο Πανελλήνιο και στις Ευρωπαϊκές χώρες μόνο για τη σθεναρά αντίσταση τους κατά των Τούρκων , ούτε με το ιστορικό ολοκαύτωμα της Μαύρης Ράχης. Πριν από όλα αυτά, έγιναν πασίγνωστοι με τα καράβια τους που όργωναν όλες τις θάλασσες από την Μεσόγειο μέχρι την Ευρώπη, ακόμα και την Αμερική και ήταν πράγματι κυρίαρχοι των θαλασσών στον πόλεμο (1821-1827) και στην περίοδο της ειρήνης (στα προεπαναστατικά και μετ' επαναστατικά χρόνια).

Αφορμή για ' αυτό το δημοσίευμα στάθηκε η προ ετών ανακάλυψη ενός πολύ φθαρμένου χειρόγραφου ημερολογίου κάποιου άγνωστου πολεμικού καραβιού της ελληνικής

επανάστασης, στο αρχείο του Αιγινήτη Σχολάρχη Παναγή Ηπειρώτη.

Αργότερα η φιλόλογος Γεωργία Π. Κουλικούρδη, μελετώντας τις σελίδες του ανακάλυψε ότι το ημερολόγιο αυτό ανήκε σε ένα από τα μεγαλύτερα πολεμικά

καράβια των Ψαρών το "ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ". Έτσι παρουσιάζεται μια νέα πηγή για τις επιχειρήσεις των Ψαρριανών και διαγράφεται η ζωή και η δράση δυο σημαντικών Ψαρριανών και καπετάνιων του Νικολή και Ιωάννη Χατζηαλεξανδρή, που ήταν ως τώρα σχεδόν άγνωστοι.

Ο "ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ", όπως και τα περισσότερα ψαριανά καράβια της τότε εποχής ήταν ένα καλοφτιαγμένο μπρίκι 300 τόννων με δώδεκα κανόνια , που είχε ναυπηγήσει στη Σύρα το 1818.

Από το αρχείο της Ύδρας μαθαίνουμε ότι είχε μήκος τρόπιδος 27 πήχεις και κόστισε τότε 12.000 τάλληρα δίστηλα (73.200 γρόσια), ήταν δε ιδιοκτησία του Νικολή Χατζηαλεξανδρή και το κουμαντάριζε ο ίδιος μέχρι τον Ιούνιο του 1821.

Αργότερα και αφού πήρε διάφορα πολιτικά αξιώματα, ανέθεσε την πλοιαρχία στον γιό του Ιωάννη Χατζηαλεξανδρή, που τότε ήταν 24 χρονών παλληκάρι.

Ένα από τα πιο φαρδιά , στερεά αλλά και γρήγορα ψαριανά πολεμικά, ήταν ο ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ , για αυτό πήρε μέρος στις περισσότερες ναυτικές επιχειρήσεις, ναυμαχίες, αποκλεισμούς, ανιχνεύσεις και μεταφορές στρατευμάτων. Ας απαριθμήσουμε μερικές από τις τόσο επικίνδυνες αποστολές του “ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ”.

Μάιος του 1821 στα Μικρασιάτικα παράλια, Ιούνιος του 1821 στην Σάμο, Ιούνιος-Αύγουστος του 1821 στην Χίο, Απρίλιος- Ιούνιος του 1822 στον Αργολικό, Αύγουστος –Σεπτέμβριος του 1822 στην Τρωάδα μετά την ανατίναξη της Τενέδου, Νοέμβριος του 1822 στο Αιγαίο, Αύγουστος- Σεπτέμβριος του 1823 στη Σκιάθο, Σεπτέμβριος- Οκτώβριος του 1823 στην Εύβοια με τον Οδυσσέα Ανδρούτσο, Νοέμβριος- Δεκέμβριος του 1824 στο Ανατολικό Αιγαίο με β' μοίρα του στόλου, Απρίλιος- Ιούνιος του 1825 στον αποκλεισμό των Β. Σποράδων και της Εύβοιας με δυο άλλα ψαριανά καράβια, Ιούλιος – Σεπτέμβριος του 1825 στο Μεσολόγγι, Μάρτιος- Απρίλιος του 1826 στην Αττική, Ιούλιος του 1826, Μάιος του 1827 στις Κεγχρεές και τη Δ. Ελλάδα με τον αρχιστράτηγο R. Church, Ιούνιος του 1827 – Μάιος του 1828 στον αποκλεισμό των Β. Σποράδων και στις επιχειρήσεις του Μαλιακού κόλπου.

Δεν είναι δυνατό στον περιορισμένο χώρο που έχουμε, να αναφερθούμε με περισσότερα στοιχεία για την τεράστια δράση αυτού του καραβιού και τις μεγάλες προσφορές στον αγώνα για την λευτεριά.

Γι' αυτό θα παρακάμψουμε την πολεμική δράση του “ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ” για να εξιστορήσουμε τα τρία ταξίδια του στην Βόρειο Αμερική.

Στον πίνακα των δικαιούχων ψαριανών μετά την επανάσταση, “Ο ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ” έρχεται τρίτος σε ύψος απαιτήσεων, δηλαδή 181.347 χρυσές δραχμές, μετά το “ΛΕΩΝΙΔΑΣ” του ψαρριανού Ναυάρχου Νικολή Αποστόλη, όπου χρησιμοποιήθηκε σαν Ναυαρχίδα στον κατά θάλασσα αγώνα με 262.156 χρυσές δραχμές και το ΗΡΑΚΛΗΣ του Α.Γιαννίτση με 240.947 χρυσές δραχμές.

Μετά το τέλος του αγώνα και λίγα χρόνια μετά την ίδρυση του ελληνικού κράτους ο Ιωάννης Χατζηαλεξανδρής πραγματοποιεί τρία ταξίδια με τον ΑΛΕΞΑΝΔΡΟ στην Αμερική (1835-1838) και ήταν το πρώτο πλοίο από όλον τον τότε ελληνικό στόλο, με την ελληνική σημαία που έφτασε στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής.

Το πρώτο ταξίδι με κυβερνήτη και ιδιοκτήτη τον Ιωάννη Χατζηαλεξανδρή έγινε το 1835. (Ο πατέρας του Νικολής Χατζηαλεξανδρής είχε πεθάνει από το 1830, στις 27 Ιουνίου στην Αίγινα).

Το καράβι αναχώρησε από την Σύρα στις 4 Ιουνίου φορτωμένο κορινθιακή σταφίδα, λάδι και κρασιά, το Γιβραλτάρ το πέρασε στις 30 Ιουνίου και έφτασε στην Βοστώνη στις 14 Αυγούστου, περνώντας ένα κυματώδη ωκεανό, τον απέραντο Ατλαντικό.

Στην Βοστώνη της Αμερικής το καράβι έμεινε σαράντα ημέρες και κατόρθωσε να πουλήσει το εμπόρευμα σε διάφορους επιχειρηματίες.

Η άφιξη του ψαριανού καραβιού στην Βοστώνη αναφέρεται στις περισσότερες εφημερίδες και χαιρετίστηκε με ενθουσιασμό από Έλληνες και φιλέλληνες γιατί ήταν το πρώτο ιστιοφόρο καράβι που έφθασε στην Αμερική μετά την ίδρυση του ελληνικού κράτους. Στο ταξίδι αυτό ο κυβερνήτης Ιωάννης Χατζηαλεξανδρής, είχε επιφορτισθεί να πάρει μαζί του και να φέρει στην Αμερική πέντε ελληνόπουλα, τα οποία είχε στείλει η Αμερικάνικη αποστολή Αθηνών για σπουδές.

Στις 23 Σεπτεμβρίου 1835 το ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ανεχώρησε, παίρνοντας το δρόμο της επιστροφής για την Ελλάδα, όπου έφτασε και πάλι στην Σύρο.

Το δεύτερο ταξίδι πραγματοποιείται το 1836, αλλά αυτή την φορά ο Ψαριανός θα πήγαινε στην Αμερική με πιο επίσημο χαρακτήρα. Πήγαινε σαν επιτετραμμένος της Ελληνικής Κυβερνήσεως για να συνάψει με την κυβέρνηση της Ουάσιγκτον εμπορική συμφωνία για την εισαγωγή ελληνικών κρασιών στην Αμερική.

Αναχώρησε στις 6 Ιουνίου πάλι από το ναυτικό νησί της Σύρου, στις 3 Ιουλίου πέρασε από Μάλτα, στις 14 Αυγούστου από Γιβραλτάρ και έφθασε στην Βοστώνη στις 3 Σεπτεμβρίου 1836.

Την άλλη μέρα το μεσημέρι το καράβι κανονιοβόλησε 26 φορές για να τιμήσει τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής.

Και σε αυτό το ταξίδι ο Ιωάννης Χατσηαλεξανδρής έφερε τρεις Ελληνόπαιδες που έστειλε ο Αμερικάνος Πρέσβυς για δεύτερη φορά στην Αμερική για σπουδές.

Στο δεύτερο ταξίδι ο Ι. Χατζηαλεξανδρής, επισκέφτηκε και τη Νέα Υόρκη όπου παρέμεινε αρκετές ημέρες για να παρακολουθήσει σαν εκπρόσωπος του ελληνικού κράτους την εορτή της απονομής των διπλωμάτων (commencement) στους απόφοιτους του Πανεπιστημίου Columbia καλεσμένος ανάμεσα στους επισήμους της Αμερικής.

Η εφημερίδα "Ατλαντίζ" έγραψε τότε "Το αυτό πλοίο με τον αυτόν Πλοίαρχον ήλθε και πάλιν ύστερον από εν έτος. Και ο πλοίαρχος δεν εφόρει πλέον τας βράκαις, είχε τας βγάλει και φορούσε στενά".

Αναχώρησε από την Βοστώνη στις 22 Οκτωβρίου 1836 και γύρισε στην Σύρο τον Φεβρουάριο του 1837.

Για το τρίτο ταξίδι του στην Αμερική δεν έχουμε συγκεκριμένα στοιχεία . Το μόνο που γνωρίζουμε είναι ότι επέστρεψε πάλι στη Σύρα στις 11 Ιανουαρίου του 1938.

Την ίδια μέρα της αφίξεως του το βράδυ , ενώ το πλήρωμα του βρισκόταν στην στεριά, από απροσεξία ενός ναύτη το όμορφο τρίστιο καράβι έπιασε φωτιά.

Παρά τις υπεράνθρωπες προσπάθειες των ανδρών του λιμεναρχείου , το πλήρωμα ενός Αυστριακού караβιού και τη βοήθεια του πολεμικού “ο Κίμβρος” με κυβερνήτη τον ψαριανό μπουρλοτιέρη Κωνσταντίνο Κανάρη , τυχαίως ευρέθη στο λιμάνι της Σύρου, δεν μπόρεσαν να κατασβέσουν την φωτιά, που σε λίγο αποτέφρωσε το ιστορικό και άξιο στις θάλασσες της Μεσογείου και τους ωκεανούς ψαριανό καράβι.

Σαν επίλογο αυτής της τόσο συγκινητικής ιστορίας θα αναφέρουμε τι έγραψε η εφημερίδα “Αθηνά”.

Αρχείο Χίου δ.π.π Εφημ. “Ηλιος” δ.π.π Εφημ. “Αθηνά” έτος Ζ! αρ. 501/19 Ιανουαριος 1838 σ. 2074: « Απευκταίον συμβάν.- Θέαμα θλιβερώτατον εκάλυψε προχθές τον ορίζοντα της Σύρου: Έν από τα ωραιότερα εμπορικά ελληνικά πλοία, ο Αλέξανδρος!! του Πλοιάρχου Ιωαν. Ν. Χατζηαλεξανδρή, φθάσαν προ τινών ημερών εξ Αμερικής , έγινεν παρανάλωμα του πυρός εντός του λιμένος, την 11^η τρέχοντος περί την 12^η ώρα του μεσονυκτίου. Εις ναύτης περιφερόμενος εις το κατάστρωμα έρριψεν εξ απροσεξίας τσιγάρον αναμμένον επάνω εις άχυρα ευρισκόμενα εις το κοίλον του πλοίου που εις ολίγον διάστημα εφλέγησαν και το πλοίον έγινεν ολοκαύτωμα καιόμενον κατά 11 συνεχείς ώρας ομού με όλας τας εν αυτώ εμπορείας , χρήματα κ.λ.π

Ο άγρυπνος και δραστήριος λιμενάρχης Λάζαρος Π. Μανώλης έδρασε παρευθύς εις την βοήθειαν του, ομού με άπαντες τους άνδρες του σώματος, αλλ’ όλαι αι προσπάθειαι των απέβησαν εις μάτην. Το κακόν κατήνησεν αθεράπευτον δι’ αιτίαν των εν αυτώ πολλών καυστικών υλών».

Κλείνοντας αυτή την αναδρομή για το ψαριανό καράβι , θα ήθελα να επισημάνω κάτι πολύ σημαντικό. Στα αρχεία του κράτους υπάρχουν αναρίθμητα έγγραφα και σχετικά ημερολόγια ψαριανών πλοίων εκείνης της εποχής, από τα οποία πολλά ιστορικά στοιχεία θα δουν φώς της δημοσιότητας εάν ερευνηθούν. Ποίος όμως ψαριανός μπορεί να αναλάβει το τεράστιο αυτό έργο; Δυστηχώς προς το παρόν κανένας.

Και μια τελευταία επισήμανση για τους συμπατριώτες μας, που μονίμως διαμένουν στην Αθήνα και Πειραιά με Πανεπιστημιακή μόρφωση. Ας δείξουν κάποιο ενδιαφέρον και ας ασχοληθούμε με την ιστορία και την παράδοση του νησιού μας, είναι καιρός να συνειδητοποιήσουμε ότι εμείς οι Ψαριανοί έχουμε μείνει τόσο λίγοι και δεν πρέπει να επαναπαυόμαστε στις έρευνες για την ιστορία μας σε μη

ψαριανούς. Μόνοι πρέπει να κινητοποιηθούμε και να ανιχνεύσουμε στη δημοσιότητα στοιχεία που μέχρι σήμερα είναι άγνωστα για την δράση των ψαριανών στον πόλεμο και την ειρήνη.

* **Ο Δημήτρης Γεωρ. Ανδριάνας** διετέλεσε Αρχιμηχανικός και Επιθεωρητής των ανά Υδρόγειο ποντοπόρων πλοίων, συμφερόντων του ομίλου “Σταύρος Νιάρχος”. Πέραν της παραδειγματικής προσήλωσης στα καθήκοντα του- λόγος για τον οποίο παρέμεινε στην ύψιστη ιεραρχία της Εταιρίας επί σειράν συναπτών δεκαετιών – κατέγινε με την Λογοτεχνία και ιδία με την Συγγραφή σημαντικών πονημάτων γύρω από την ιστορία της ιδιαίτερης πατρίδας του. Αυτή του η επίδοση τον έχει καθιερώσει στους πνευματικούς κύκλους ως τον Ιστοριοδίφη της νήσου των Ψαρών.